

מסורת הש"ס

(א) [נ"ל דלמך] ור"ף
 ור"ש ל"ג א"ר זרע,
 (ג) [נ"ע מוס' גיטין לט. ד"ה
 הא מני ומוס' חולין ט. ד"ה
 מלל], א שנת כס;
 (ד) [נ"ע מוס' יומא ט. ד"ה
 שמי' ומוס' שבת ט. ד"ה
 השתא], (ה) [נ"על מו:],
 (ו) [ד"ה והוא וכו']

תורה אור השלם

1. לקט מפרשה וקד
 וקראת שדי יעזוב:
 איוב י ד

מוסף רש"י

מרעוה חסד. מועד חסד,
 ואע"ג דלא תכיר מועד
 ממילא ממעט, שכל ימיה
 שאלה מ"ס משמעת
 נעילה היא כמו וקח
 מוסד, אכלו גוים מאלו
 (שבת סג.).

תוספות ר"ד

היתומים הלכך אוחן
 הירושין שירושין כחובתה
 חיבים בקבורתה: א"ר
 זירא אמר שמואל מציאת
 אלמנה לעצמה פי' אע"פ
 שהיתומים זנין אותה
 דשעמא מאי אמרי רבנן
 מציאת האשה לבעלה
 משום איבה פי' ולא
 משום מונוות שחנקו
 מונוותיה תחת כנפי' הכא
 תהוי לה איבה פי' מה
 חוששת האלמנה דמסתם
 בע"כ יזנו אותה בהנאי
 ב"ד: אריכ"ה כל מלאכות
 שהאשה עושה לבעלה
 אלמנה עושה לירושין
 תפלה ממונית הכוס והצעת
 המטה והרחצת כנפי' פי'
 שדברים אלו מביאים
 לידי חיבה והרגל דבר
 ומכאן מוכח שהאלמנה
 חייבת להניק את בנה
 כמו שעושה בחיי בעלה:
 אריכ"ה כל מלאכות
 שהעבד עושה לרבו
 תלמיד עושה לרבו חרין
 מהתרת לו מנעל והנעיל
 לו מנעל פי' שהוראה
 אומר עבד כנעני הוא:
 א"ר ל"א אלא במקום
 שאין מכירין אותו אבל
 במקום ש מכירין אותו ל"ל
 בה: אמר רבי חייה בר
 אבא אמר ר' יוחנן כל
 המונע תלמידו מלשמשו
 כאילו מונע ממנו חסד
 שנאמר למס מרעוה חסד:
 א"ר אלמנה שתפסה
 מטלטלין למונוותיה מה
 שתפסה תפסה א"ר ולי"א
 אלא למוניי אבל לכתובה
 מפקינן חמקיף לה כב"ר
 מ"ש לכתובה דממקרקעי
 ולא ממטלטלי מונוי נמי
 ממקרקעי ולא מטלטלי
 אלא מאי דתפסה תפסה
 א"ר ר"נ לרבינא הכי
 אמרי' משמ' דרבא כותיף
 פי' האי תפיסה מחיים
 הוא דאי לאחר מיתה
 עסקי' היכי אמר כב"ר
 דאפי' לכתובה מה דתפס
 תפס אטו ל"ל ה"ל כר"ע
 מחבירו ולעיל בהכתוב
 אפילוהי באי מילתא ר"ט
 ור"ע בתפיסה דל"א
 דל"ט מהני ור"ע לא

אלמנה ניונות פרק אחד עשר כתובות

אי אמרם בשלמא הנינוס סגן. וסמס לן תנא כלנשי יהודה: שפיר.
 איכא לזקמי להא דשמואל בשאינה ניונות: אלא אי אמרם ניונות
 סגן. וסמס לן כלנשי גליל וליכא אלמנה שאינה ניונות אמאי מציאתה
 לעצמה: ניווה. יורשים כבעל: סויהו לכו איכא. דעל כרחם וזיס
 אותה אכל מעשה ידיה שתקנו
 לצלה תחת מונוותיה: הוי לירשים:
 כל מלאכות. השנויות צפרק אע"פ
 (נעיל נט): טוחנת ואופה כו': חוץ
 ממוגים הכוס כו'. שהן מלאכות
 המקרבות חיבה והרגל דבר כדאמר'
 נמי כהא מסכתא (דף ד): שאין נדה
 עושה אותן לצלה: חוץ מהספר
 מנעל. שהוראה אומר עבד כנעני
 הוא: מנה ספילין ל"ס לן נה. שאין
 דרך עבדים להניח תפילין: למס
 מרעוה חסד. המניס עצמו מרעוה
 מניס ממנו חסדים. ואית דמפקא
 לה מדכתב לעיל מיניה ותושיה
 נדה ממני וסמך ליה למס מרעוה
 חסד: מה שפספס חסד. ולא
 מפקינן מיניה. ואע"ג דפסקינן הלכתא
 צפרק מציאת האשה (נעיל סט):
 ממקרקעי ולא ממטלטלי הוואל
 ותפסה תפסה: דסקיא. שק של עור
 שקורין טשי"א: עשירה. היכולת
 צידה להמתין הלכך אי נמי לא תבעה
 לאו מחילה היא עד שלש שנים אכל
 ענייה מדלל צבעתן מחלתן:
 לוועה. צושה לצל לצ"ד הלכך
 צמי שנים לאו מחילה היא: אלא
 למפרע. אותן שמי שנים שעברו איצדה:
 נתנו. דמי מונוות לשנה הבאה:
 נכסי

במונוותיה מה שתפסה תפסה וכן כי אתא רב דימי אמר מעשה בכלתו
 של ר' שבתי שתפסה דסקיא מלאה מעות ולא היה כח ביד חכמים להוציא
 מידה אמר רבינא ולא אמרן אלא למונוי אבל לכתובה מפקינן מינה
 מתקיף לה מר בר רב אשי מ"ש לכתובה דממקרקעי ולא ממטלטלי מונוות
 נמי ממקרקעי ולא ממטלטלי מ"ש אלא למונוי מאי דתפסה תפסה הכי נמי
 לכתובה אמר ליה רב יצחק בר נפתלי לרבינא הכי אמרינן משמיה דרבא
 כוותיך אמר ר' יוחנן משמיה דרבי יוסי בן זימרא אלמנה ששהתה שנים
 ושלש שנים ולא תבעה מונוות איכדה מונוות השתא שנים איכדה
 שלש מיבעיא לא קשיא כ"א בעניה כאן בעשירה י"א נמי כאן בפרוצה
 כאן בצנועה אמר רבא מ"ש אמרן אלא למפרע אבל להבא יש לה בעי
 ר' יוחנן יתומים אומרים נתנו והיא אומרת לא נטלתי על מי להביא ראיה

וי"ל משום דמוני לא טרפה ממשעבדי אכל כתובה טרפה ממשעבדי וא"ת אלא מעתה תועיל תפיסת הלוקח שלא באתיות ונמלח שדה
 שאינה שלו לאחר מיתת המוכר והלוקח נמי באתיות וצא בעל חוב וטרפה עם השבח קשה שיעיל צו תפיסה בשלמא ממלוה ע"פ לא קשיא
 דאע"ג דלא טריף ממשעבדי לא מהני תפיסה משום דיכול לתבוע הלואתו מחיים אכל מלוקח קשה דלא טריף ממשעבדי גס לא היה יכול
 לתבוע מחיים ונראה לי דדוקא מונוי דלא גציא ממשעבדי והוי נמי תנאי צ"ד אלמנה רבנן טפי להוסיף צה תפיסה והודה רבי וא"ת כמאן
 אי כרבי צלא תפיסה נמי דהא אמר צפרק נערה (נעיל נא). אחד נכסים שיש להן אחריות ואחד נכסים שאין להן אחריות מוואינן למנוי האשה
 והצנות ואי כר' שמעון צן אלעזר כי תפסה מאי הוי הא אמר נכסים שאין להם אחריות מוואינן לצנים מן הצנות ואומר רבי דלעולם כר"ש
 צן אלעזר דדוקא לצנים מן הצנות מוואינן אכל מן האשה לא והא דקא מוואי מר צר רב אשי מאי שנה לכתובה כו' וצעי למימר מאי
 דתפסה תפסה לאו משום דהכי קצירא ליה דהא ארצ' עקיפה לא פליג דלמר אין תפיסה מועלת לאחר מיתה אלא הכי קאמר מאי
 דתפסה תפסה כלומר צרייתא דקמני דמועיל תפיסה למונוות לאחר מיתה על כרחך כר' טרפון דמאי דתפסה תפסה ואס כן לרבי טרפון
 צתובה נמי מאי דתפסה תפסה ור"ח והלכות גדולות פירשו דכחכא מיירי תפיסה מחיים ודוקא למונוי מהניא אכל לכתובה לא
 משום דלא נתנה כתובה לגבות מחיים ופסק גדולות כרציוהי וקשה שפך פסק צתבות הגאונים צבולי הש"ס הלכתא כמר
 צר רב אשי צר ממייך שצוה ואודיתא וסם העורין ור"ח פסקו כמר צר רב אשי צר ממייך שצוה וימורי וכתב וסמך כלו הפך
 לצן טהור הוא אף על פי שכתב הריצין שראה צתבות הגאונים לית הלכתא כמר צר רב אשי אלא צמיפך שצוה ואודיתא דומה
 הוא שה"ג עמנו תופסות כאותם שפסקו לית הלכתא כמר צר רב אשי צמיפך שצוה ואודיתא וז"ל דמר צר רב אשי דקאמר הכא אינו אלא
 מתקפסא בעלמא ולאו דס"ל הכי ור"ח פסקו כמר צר רב אשי והרבה הארכנו צו לעיל צרים הכותב (דף פד: וס"א) מ"ר:

יתומים אמרו נתנו. אומר רבי דמייני צמונוות שעברו דמוכח מילתא טפי משום דשתקה עד השתא דיתמי קושטא קאמרי אכל צמונוות
 להבא ודאי על היתומין להציא ראיה דהא רבי יוחנן הוא דלמר צפ"ק דצ"מ (דף ח. וס) הטוען אחר מעשה צ"ד לא אמר
 כלום ואפילו למאן דלית ליה דר' יוחנן הכא מודה דלא מהימני לומר פרעמי דאי מהימני מה הועילו חכמים בתקנתם שתקנו לה מונוות
 כל שעה יאמרו פרעמי מידי דהוא אכתובה צמונוות שאין כותבין דכ"ע מוודו דלא מני אמר פרעמי מהאי טעמא דפרשית. מ"ר:

אלמנה ניונות פרק אחד עשר כתובות

תא שמע דאמר ר' זירא אמר שמואל אלמנה מציאתה לעצמה אי
 אמרת בשלמא הנינוות תנן שפיר. קאמר שמואל מציאתה
 לעצמה אפי' צעשה שהיא ניונית הוואל והן יכולין לסלקה לא הוו
 כבעל אע"ג דמעשה ידיה שלהן אלא אי אמרת ניונות תנן וכאנשי
 גליל אכל לאנשי יהודה מעשה ידיה

לעצמה א"כ הא דקאמר שמואל
 אלמנה מציאתה לעצמה על כרחך
 לאנשי גליל הוא דליצטרך ליה
 לאשמועינן דלאנשי יהודה לאשמועינן
 מעשה ידיה לעצמה וכו' מציאתה
 וכיון דלאנשי גליל קאמר אמאי
 מציאתה לעצמה והא לדידהו הוי
 דהא אינהו כבעל ולא קגי דלא יהבי
 לה ואומר רבינו תס דאלמנה דקאמר
 שמואל קאי אמתני' ולאו משום דצלוה
 הכי לא פשיט שפיר דהנינוות תנן
 כמו שהוכחתי דעל כרחך אליצא
 דאנשי יהודה קאמר שמואל ודוקא
 מציאתה אכל מעשה ידיה ליתומים
 אלא כי היכי דלא תקשי דשמואל
 אדשמואל דאיהו קצירא ליה כלנשי
 גליל לעיל (ד' נה). ומה שפירש השוטר'
 אי אמרת בשלמא הנינוות תנן שפיר
 דמוקמינן מילתא דשמואל בשאינה
 ניונות קשה דאי בשאינה ניונות
 פשיטא ועוד לימא מעשה ידיה
 לעצמה וכל שכן מציאתה דהויא
 כהעדה שעל ידי הדחק כדאמרין
 לעיל צרים מציאת האשה (דף סו.
 וס) ועוד דמי דאי תנן הנינוות
 מוקמינן למילתיה דשמואל בשאינה
 ניונות כגון שנתנה לה היורשים כתובה
 הכי נמי אי תנן ניונות וכאנשי גליל
 מצינו למימר דמילתיה דשמואל מיירי
 צאותה שצוה כתובה צ"ד או
 מכרה שאינה ניונות שאותה מציאתה
 לעצמה אפי' לאנשי גליל. מ"ר:

אבל מנה תפילין לית צן בה.
 אע"ג דצלהי האשה
 שנתארמלה (נעיל כה): תניא או שהניח
 תפילין צפני רבו לא יא' לחירות מ"מ
 אינו רגיל להניח כל שעה. מ"ר:
 אלמנה שתפסה מטלטלין
 במונוותיה מה שתפסה
 כו'. פי' הריצין דמייני צתפסה
 לאחר מיתת הבעל וא"ת מאי שנה
 למונוי מהניא תפיסה טפי מכתובה
 שדה צתפסה תועיל תפיסת הלוקח שלא באתיות ונמלח שדה
 שאינה שלו לאחר מיתת המוכר והלוקח נמי באתיות וצא בעל חוב וטרפה עם השבח קשה שיעיל צו תפיסה בשלמא ממלוה ע"פ לא קשיא
 דאע"ג דלא טריף ממשעבדי לא מהני תפיסה משום דיכול לתבוע הלואתו מחיים אכל מלוקח קשה דלא טריף ממשעבדי גס לא היה יכול
 לתבוע מחיים ונראה לי דדוקא מונוי דלא גציא ממשעבדי והוי נמי תנאי צ"ד אלמנה רבנן טפי להוסיף צה תפיסה והודה רבי וא"ת כמאן
 אי כרבי צלא תפיסה נמי דהא אמר צפרק נערה (נעיל נא). אחד נכסים שיש להן אחריות ואחד נכסים שאין להן אחריות מוואינן למנוי האשה
 והצנות ואי כר' שמעון צן אלעזר כי תפסה מאי הוי הא אמר נכסים שאין להם אחריות מוואינן לצנים מן הצנות ואומר רבי דלעולם כר"ש
 צן אלעזר דדוקא לצנים מן הצנות מוואינן אכל מן האשה לא והא דקא מוואי מר צר רב אשי מאי שנה לכתובה כו' וצעי למימר מאי
 דתפסה תפסה לאו משום דהכי קצירא ליה דהא ארצ' עקיפה לא פליג דלמר אין תפיסה מועלת לאחר מיתה אלא הכי קאמר מאי
 דתפסה תפסה כלומר צרייתא דקמני דמועיל תפיסה למונוות לאחר מיתה על כרחך כר' טרפון דמאי דתפסה תפסה ואס כן לרבי טרפון
 צתובה נמי מאי דתפסה תפסה ור"ח והלכות גדולות פירשו דכחכא מיירי תפיסה מחיים ודוקא למונוי מהניא אכל לכתובה לא
 משום דלא נתנה כתובה לגבות מחיים ופסק גדולות כרציוהי וקשה שפך פסק צתבות הגאונים צבולי הש"ס הלכתא כמר
 צר רב אשי צר ממייך שצוה ואודיתא וסם העורין ור"ח פסקו כמר צר רב אשי צר ממייך שצוה וימורי וכתב וסמך כלו הפך
 לצן טהור הוא אף על פי שכתב הריצין שראה צתבות הגאונים לית הלכתא כמר צר רב אשי אלא צמיפך שצוה ואודיתא דומה
 הוא שה"ג עמנו תופסות כאותם שפסקו לית הלכתא כמר צר רב אשי צמיפך שצוה ואודיתא וז"ל דמר צר רב אשי דקאמר הכא אינו אלא
 מתקפסא בעלמא ולאו דס"ל הכי ור"ח פסקו כמר צר רב אשי והרבה הארכנו צו לעיל צרים הכותב (דף פד: וס"א) מ"ר:

יתומים אמרו נתנו. אומר רבי דמייני צמונוות שעברו דמוכח מילתא טפי משום דשתקה עד השתא דיתמי קושטא קאמרי אכל צמונוות
 להבא ודאי על היתומין להציא ראיה דהא רבי יוחנן הוא דלמר צפ"ק דצ"מ (דף ח. וס) הטוען אחר מעשה צ"ד לא אמר
 כלום ואפילו למאן דלית ליה דר' יוחנן הכא מודה דלא מהימני לומר פרעמי דאי מהימני מה הועילו חכמים בתקנתם שתקנו לה מונוות
 כל שעה יאמרו פרעמי מידי דהוא אכתובה צמונוות שאין כותבין דכ"ע מוודו דלא מני אמר פרעמי מהאי טעמא דפרשית. מ"ר:
 נכסי

עין משפט
 נר מצוה

ה א מ"י פ"ח מהל'
 אשיות הל' ח סמג
 עשין ממו לאוין פא טוש"ע
 אה"ע ס"י לה סעף ד:
 ו ב מ"י סה הל' ז טוש"ע
 שס סעף ג:
 ז א ד ג ה מ"י פ"ח מהל'
 ת"ת הל' ח טוש"ע י"ד
 ס"י רמז סעף טו:
 ח א ד מ"י שס טוש"ע שס
 סעף י:
 ט א מ"י פ"ח מהל'
 אשיות הל' י סמג
 לאוין פא טוש"ע אה"ע
 סימן צג סעף כ וכו':
 י ט מ"י סה הל' א:
 י"א י ב מ"י פ"ח מהל'
 כו טוש"ע שס סעף יד:
 י"ב ל טור אה"ע שס:
 י"ב מ מ"י שס סמג שס
 טוש"ע שס:

לעיו רש"י

טשינא"א [בישע"א].
 ארנב, נתיקא מעור.

תוספות ר"ד

מהני ואפי' לר"ט נמי
 לא מהני אלא כ"ז שלא
 נכנסו לנשות הירושין
 אבל משכנסו לנשות
 הירושין תו לא מהני
 וק"ל בבבלי תלמודא
 הל' כמר בריא וק"ל
 ה"ל כר"ע מחבירו א"ו
 בחפסיה דמחיים איירין
 ורבא דאמר לכתובה לא
 מהני הוה סבר דר"ע אמר
 בין לאחר מיתה בין מחיים
 וההיא דאשכחין לקמן
 בההיא איתתא דתפסה
 כסא דכספא לכתובהה
 וכי דהדר ב' לבתר
 וק"ל שרמיה מר"י כדאמר'
 לעיל כ"פ הכותב א"ל
 קאקי חורו דמשלח
 גלמא דאינשי הכי ארינ'
 והוא שתפס מחיים.
 והשתא דתקינ דמטלטלי
 דיתמי משעבדי לכתובה
 בין תפסה בין לא תפסה
 גובה בין לכתובה בין
 למונוות: ארי"י משום
 ריב"ז אלמנה ששהתה
 ב' ג' שנים ולא תפסה
 מונוותיה אבדה מונוותיה
 פי' דאמרין מחלתן ואם
 עכשיו תובעת מתחרטת
 היא וכיון שכבר מחלתן
 אי' להתחרט ומתמה
 ב' אבדה ג' מיבעי'
 ל"ק כאן בעני' כאן
 בעשירה כאן בצנועה
 כאן בפרוצה א"ר ל"א
 אלא למפרע אבל להבא
 ו"ל פי' השנים שעברו
 ונכשיו שחובתה י"ל מכאן
 ואילך: בעי ר"י יתומים